

Brutus

Brutus

(fragment)

av Christian Lanciai (2007)

Personerna:

Cicero
Brutus
Cato
Cassius
Julius Caesar
Antonius
Lepidus
Octavius (Octavianus)
Porcia
Calpurnia
Casca
Trebonius
Decius
En senator
Popilius Laena
Tullius Cimber
Cinna, en poet
En tjänare
Favonius
Strato
Senatorer
Folket

Handlingen äger rum i Rom och Grekland under bråkens tid omkring Julius Caesar.

Copyright © C. Lanciai 2007

Scen 1.

Cicero Det gläder oss att ni kunde komma till oss ikväll då vi har ganska viktiga saker att diskutera. Världsimperiet närmar sig en kris genom Caesars och Pompejus allt hårdare attityder mot varandra, och risken är att i stort sett varje medborgare kommer att bringas därhän att tvingas välja sida.

Brutus Måste man välja sida?

Cato Absolut inte.

Cassius Jo, det måste man absolut, ty det är vars och ens ansvar att ta ställning för det rätta och för republikens framtid.

Cicero Där står vi alltså. Enligt Cato och Brutus behöver man inte välja sida. Enligt Cassius måste man välja sida. Jag vill hävda att det kommer upp till var och en att själv bestämma sig för om han ska välja sida eller inte.

Cassius Förr eller senare kommer även du att tvingas till det, Cicero.

Cicero Jag är inte så säker på det. Jag är filosof först av allt, och en filosof bör aldrig vara politisk, ej heller en advokat. Vi är alla utom du, *Cassius*, bundna till Caesar genom mer eller mindre intima band. Brutus mor har haft en förbindelse med Caesar som nästan betraktar Brutus som sin egen son, och Brutus mor, som varit Caesars älskarinna, är ju din syster, *Cato*.

Cato Jag uppmuntrade aldrig den förbindelsen.

Cicero Men därför respekterar Caesar både dig och Brutus.

Brutus Ändå vägrar jag välja sida, fastän Pompejus mördade min far.

Cassius Brutus var alltid ett mönster av ärlighet och opartiskhet. Ändå sympatiserar du med Pompejus, eller hur, Brutus?

Brutus Faktum är att Pompejus vill vidmakthålla republiken. Caesar vill det inte.

Cassius Alltså bör Caesar störtas.

Cato Vänta nu litet. Du talar, *Cassius*, som om inbördeskriget redan var här eller som om du entusiastiskt ville vara med om att starta det.

Cassius Jag anser det oundvikligt.

Cicero Är det fler än *Cassius* som anser det oundvikligt?

Cato Så länge det inte har startat kan det undvikas.

Cicero Jag instämmer.

Brutus Jag är rädd för att *Cassius* har rätt, att det inte kan undvikas. Men när det är ett faktum vägrar jag ta ställning i det.

Cassius Du blir tvungen att ta ställning för Pompejus, Brutus.

Brutus Den dagen den sorgen.

Cato Antag att *Cassius* har rätt och att inbördeskriget inte kan undvikas. En hypotetisk fråga: finns det någon här då som inte anser sig böra ta parti för Pompejus?

(en tryckande tystnad)

Cicero Ännu kan inbördeskriget undvikas, mina herrar. Tack för ert förtroende. Jag tror inte att vi alla vet var vi står, och med oss har vi antagligen alla demokratins försvarare i Rom.

Cassius Caesar är en fara för hela imperiet!

Cato Nej, bara för demokratin.

Cassius Om demokratin faller har ej heller imperiet någon grund.

Cato Jo, våldets, enligt Julius Caesar.

Cassius Och den grunden håller aldrig i längden.

Brutus Det är jag benägen att hålla med om, min frände *Cassius*. Vad vi måste bygga upp och konsolidera är vårt republikanska statskick på dess enda vettiga grund, nämligen filosofins.

Cicero Jag instämmer. Du var mig alltid en god elev, min käre Marcus Brutus.

Brutus Och ni var mig alltid den bästa tänkbara av lärare, Marcus Tullius.

Cato Jag tror att vi har kommit en god bit på väg, så att vi vet var vi står. Hur var det med supén?

Cicero Tullia kommer strax in med den. Hon ville vänta till efter debatten.

Cato Jag tror vi är mogna nu.

(Tullia med tjänare börjar bära in supén.)

Scen 2.

Caesar Och vad har ni då emot dessa förträffliga karlar, som bara representerar Roms bästa egenskaper?

Antonius Caesar, hur kan du lita på dem? De är ju republikaner! De slogdes för Pompejus!

Caesar Nej, Marcus Antonius, de kämpade för den romerska republiken och dess ideal. Idealister blir alltmer en sällsynthet, och Rom bör förkovra sig med att ta dem i sin tjänst hellre än att förbjuda dem.

Antonius (till Lepidus) Han är svag för Brutus och tror han kan vara hans son.

Lepidus Låt gå för Brutus, men Cassius har extremt radikala åsikter.

Caesar Som i vad då?

Lepidus Han hatar tyranner. Han hatade Sulla. Han klådde upp Sullas son inför Pompejus.

Caesar Det är ingen nyhet. Så han brinner för republiken. Men Brutus håller honom lugn.

Antonius Om inte Cassius omvänder honom.

Caesar Mina herrar, jag känner Brutus. Efter Pompejus nederlag vid Farsalos var han helt neutral och förhöll sig oss behjälplig, i det att han hjälpte oss med informationen om vart Pompejus tagit vägen. Brutus är en filosof och hedersman som följer Ciceros och Catos moderata linjer.

Antonius Om Brutus får bli praetor är risken att han blir rikets näst mäktigaste man efter Julius Caesar.

Caesar Ser du någon fara i det? Tror du inte han är vuxen den uppgiften och visar sig mogen den balans som ett sådant ansvar kräver? Eller är det avunden som talar?

Octavius Låt dem bli praetorer, så vet vi var vi har dem.

Caesar Klokt resonerat, Octavius. De är sansade och tänkande män och kommer att göra stor nytta för staten. Och det är bättre att vi har dem i vårt koppel än att de får röra på sig på egen hand.

Antonius Brutus är ambitiös, Caesar.

Caesar Tror du? Tror du inte han kan vänta tills denna färdigt utslitna kropp är förbrukad?

Lepidus Caesar är ännu ung och har många år kvar.

Caesar Tror du, Lepidus? Tvärtom, slutet kan komma plötsligt för förpinta statsmän som jag. Jag har ju aldrig varit helt frisk. Får vi nu se på våra lovande unga herrar. (*Brutus och Cassius visas in.*)

Ni har enhälligt befunnits värdiga praetorianämbetet och innehar därmed ansvarsfulla poster inom regeringen. Jag är övertygad om att vi valt rätt män till rätt plats, då er mognad och seriösa inställning till statens angelägenheter övertygat oss om era kvalifikationer. Var välkomna, Brutus och Cassius.

Brutus Vi skall i allt fullgöra våra skyldigheter och vinnlägga oss om mera iver i vårt arbete än vad som behövs.

Cassius Allt för staten.

Caesar Bravo. Nå, mina herrar? Några kommentarer?

Lepidus Staten är med utnämningen väl tillfreds.

Antonius Vi får väl lita på dem då tills vidare.

Octavius Jag ser ingen risk i utnämningen.

Caesar Bra. Då kan vi återgå till plikterna.

(*upplösning*)

Scen 3.

Cassius Du måste ställa upp, Brutus. Du har inget val. Nu har vi äntligen chansen att i ett slag åtgärda all ruttonhet i Roms statsstyre. Vi behöver bara ditt ord, och vi följer dig.

Brutus Skona mig, Cassius. Du vill lägga på mig ett ansvar som inte hade kunnat vara värre. Hur tror du jag sover på nätterna med dessa ständiga kval och grubblerier?

Cassius Vi får inte missa chansen, Brutus. Den kommer aldrig mer tillbaka. Det är nu eller aldrig. Tänk på framtiden, republiken, demokratin, freden, allt det som Julius Caesar bara kör ner och ignorerar. Och vi har flertalet med oss av alla Roms tänkande människor. Ingen vill ha en diktator som bara kan förvrida Rom i en sjuk återvändsgränd som bara kan förstöra framtiden för oss alla.

Brutus Inser du vad du begär av mig? Julius Caesar är som en far för mig, och han litar på mig som på en son, och du ber mig mörda honom kallblodigt och offentligt.

Cassius Det är inte Caesar. Det är belätet. Det är diktatorn. Det är kräftsvulsten. Det är all Roms osundhet. Det är en nödvändig operation. Med dig som vår ledare får vi hela Rom bakom oss, och ingenting kan gå fel.

Brutus Det tror du? Allt kan alltid gå fel, Cassius. Det finns inga riskfria politiska attentat.

Cassius Är du feg, Brutus? Vad är du rädd för? Eller är det rampfeber, fruktan för att plötsligt framträda som Roms ledande man? Men du är demokrat, Brutus. Diktatorer som Caesar måste falla, medan det är vår heligaste plikt att se till att demokratin inte slocknar.

Brutus Cassius, din övertalningsförmåga är förfärlig. Du kunde övertala en dotter till att ta livet av sin mor.

Cassius Det ska väl inte vara nödvändigt. Här gäller det bara att avlägsna en farlig svulst på staten.

Brutus Vi skulle verkligen kunna lyckas. Vi har hållit konspirationen fullkomligt hemlig, ingenting har sipprat ut, och ingen vet hur eller när. Det måste ske plötsligt i ett överraskningsmoment, som ingen skulle ha kunnat ana.

Cassius Så ska det låta, Brutus. Vårt gynnsammaste ögonblick blir senatsförhandlingarna den 15 mars. Endast vi som vill stöta dolken i honom känner till det.

Brutus Jag avskyr våld.

Cassius Det är enda gången i ditt liv, Brutus. Jag lovar dig – en gång och aldrig mer. Vår demokrati skall sedan bli upplyst och human, så att det aldrig mer skall bli några inbördeskrig.

Brutus Du får det att låta så enkelt.

Cassius Ju snabbare, ju effektivare, desto enklare. Tänk på alla vilkas död han är ansvarig för, först och främst den store Pompejus.

Brutus Ja, Cassius. Låt det bli Roms sista hämndaktion.

Cassius Det lovar jag dig.

Brutus Jag är med.

Cassius Tack, broder. Alla är med oss. (*avlägsnar sig hastigt*)

Brutus Ack, när skall jag någonsin igen få kunna sova? Varje natt vrider jag mig i skräckångest och ser bara Caesar förblödande och anklagande mig med kroppen gapande av trettiofem knivhugg av vilka inte ett enda varit dödande... Det är inte så lätt som du tror, Cassius, att döda en människa. I krig är det lätt att döda hur många som helst, det går av bara farten, men en enskild människas förpassning ur livet kräver en sinnesnärvaro och en perfektion som måste vara närmast omänsklig och omöjlig. Jag kan redan se honom stirrande på mig för evigt med sina stora, faderliga, välmenande ögon med frågan som aldrig kan få något svar: "Varför du, min son?"

Porcia Nu går han där igen och sukter och vrider sina händer i ångest. Det lär bli en annan sömnlös natt för oss båda.

Brutus Porcia, uppe så sent?

Porcia Jag kan bara sova när du sover.

Brutus Låt inte mina mardrömmar hålla *dig* vaken.
Porcia Jag är din hustru, Brutus. Jag delar allt med dig, även det jag inte vill.
Brutus Du vet inte vad du begär.
Porcia Jag vet precis vad jag begär. Du har givit mig ditt liv och din själ, Brutus, för att den alltid skall tillhöra mig lika mycket som dig. Var det Cassius som var här?
Brutus Ja.
Porcia Den ständiga konspirationen. Tror du inte jag vet vad det handlar om?
Brutus Jag har velat hålla dig utanför.
Porcia Ju mer du försökt, desto sämre har det gått. Jag har lärt mig läsa din själ, Brutus, och den är klarare för mig än någon avhandling. Ni tänker mörda Caesar, eller hur?
Brutus Tyst, Porcia. Det är Roms strängaste statshemlighet.
Porcia Jag vet. Den är så sträng att alla känner till den och ingen vågar tala om den. Alla siare och orakel är inne på det. Alla väntar på att det skall ske. Är jag inte Catos dotter? Om någon välsignar initiativet är det Cato.
Brutus Och ändå kan jag inte välsigna det helhjärtat, Porcia. Han var alltid som en far för mig.
Porcia Jag vet. Han hade ihop det med din mor.
Brutus Det är inte bara det. Han är Roms storsintaste man, och fast han är en diktator är han kompetent som sådan. Det kommer man inte ifrån.
Porcia Faran är inte Julius Caesar själv utan konsekvenserna av hans diktatur, om han lyckas etablera den och det efter honom kommer omogna rötägg som Antonius. Det är inte Caesar du mördar, Brutus. Det är en samhällssjukdom som du opererar bort och som måste avlägsnas för Roms skull.
Brutus Det är vad alla försöker säga mig och mest av allt Cassius, och ändå tvekar och tvivlar och vacklar jag.
Porcia Naturligtvis. Du är ju filosof och blödig som sådan. Det är ditt goda hjärta som är för gott för politiken. Men så fort det är över och republiken etablerad kan du som Cincinnatus gå tillbaka till plogen.
Brutus Tror du det är så enkelt? Det är en världsmakt det är frågan om. Cassius och de andra släpper mig sedan aldrig.
Porcia Glöm personen Caesar och tänk på Roms väl. Det är det enda val du har.
Brutus Vad har jag gjort för att förtjäna en så klok hustru?
Porcia Du gifte dig med henne.
Brutus Tack, Porcia, för att du finns.
Porcia Kom nu i säng, så skall vi dela varandras bättre drömmar.
(Hon får honom lugnad och med sig.)

Scen 4.

Calpurnia Min make, jag ber dig, gå inte till senaten idag.
Caesar Har du haft onda drömmar nu igen?
Calpurnia Ja, men de var verkliga!
Caesar Hur kan du säga så? Inga drömmar är verkliga, och att ta dem på allvar är upphovet till all sjuklig vidskepelse.
Calpurnia Har du inte märkt hur jorden har skakat? Har du inte sett hur himlen flammade hela natten av påstridiga järtecken? Har du inte hört den torra åskan utan regn och jordbävningarnas ihållande varningar? Hela universum är i uppror och befäller dig med en röst att stanna hemma bara idag!
Antonius (inträder apropå) Jag har kommit för att eskortera Caesar till senaten.

Caesar Min fru vill inte att jag kommer, Antonius. Hon har ätit något olämpligt igår kväll igen.

Antonius (till Calpurnia) Det är högst nödvändigt att Caesar ställer upp just idag. Det vankas stora hemliga förberedelser för hans definitiva upphøjelse.

Calpurnia Ännu större skäl för honom att utebli.

Caesar Calpurnia, om varje man lyssnade till sin hustrus råd och lydde henne i allt, alla hennes varningar och skrupler, onda föraningar och paranoidea föreställningar, skulle ingenting kunna uträttas här i världen. Jag måste gå.

Calpurnia Jag förbjuder dig!

Caesar Rom först, Calpurnia. Familjen sedan. (*går med Antonius*)

Calpurnia Han kommer aldrig tillbaka. Jag vet det! Världen har ständigt gått under därför att dess ledare männen alltid kör över sanningens alltid tragiskt ignorerade intuition, som kvinnorna alltid känner bättre än någon man genom sin föraktade överkänslighet. (*sätter sig, suckar, ger upp*)

Scen 5. Senaten.

Cassius Kommer inte Caesar?

Casca Det sägs att han är indisponerad. Någon siare har kommit med dåliga förebud, och hans fru vill inte släppa iväg honom.

Trebonius Han kommer nog. Vänta bara.

Brutus Hur är det med min hustru?

Decius Hon är inte döende längre. Hon har varit hysterisk hela morgonen och varje kvart bett om nyheter från senaten och vad Brutus gör, men det är inte så farligt. Hon svimmade bara, och då trodde hela Rom att hon var död. Kvinnlig hysteri. Inget annat.

En senator (till Casca) Du dolde hemligheten för mig, men Brutus har avslöjat allt.

Casca (slagen av fasa) Vad då?

Senatorn Hur i all världen kunde du plötsligt bli så rik att du kunde ställa upp för att bli vald till edil? (*blinkar och klappar Casca på armen. Casca andas ut.*)

Popilius Laena (till Brutus och Cassius) Er sak står väl. Jag önskar er all framgång, men dröj inte, för det är ingen hemlighet längre. (*går vidare*)

Brutus Vad menar han? Vet han något?

Cassius Ingen utom vi kan veta något.

Casca Här kommer Caesar – i bärstol.

Cassius Nå, äntligen! (*vänder sig till en staty av Pompejus som dominerar rummet*) Pompejus, jag vänder mig till dig. Var med oss i denna stund och låt återgången till republik och demokrati bli så smärtlös som möjligt. Styr våra händer så att vi kan sikta rätt och rätt styra Roms och våra öden. I ditt namn må denna operation genomföras.

Popilius Laena (upptar Caesar) Caesar, ett ord med er innan ni kommer in i senaten. Jag har ett ärende av högsta vikt... (*talat diskret med Caesar*)

Cassius Vad säger han?

Casca Ingen kan höra.

Decius Bara han inte avslöjar hela sammansvärjningen.

Cassius Om han gör det måste vi skrinlägga planerna och förneka allt, och då är det bara att försvinna.

Brutus Vänta, Cassius.

Trebonius Skall jag säga till de andra? Skall jag avblåsa programmet?

Cassius Popilius antydde redan att han visste för mycket. Vi kan inte ta några risker. Ja, säg till dem att det blir ingenting.

Brutus Vänta. Jag tror det rör sig om en supplik.

Caesar Popilius Laena, vi skall noga överväga era vädjanden. Tillåt mig nu äntligen att gå in i senaten och dagens affärer. *(Laena släpper in honom. Han kommer in i senaten och närmar sig Pompejus staty.)*

Vad förbådar du, Pompejus? Din blick verkar mera levande än medan du levde liksom hela ditt väsen. Vad visar du mig för väg?

Cassius Trebonius, gå och uppehåll Antonius, så att han inte kommer in i senaten. *(Trebonius gör så och håller Antonius kvar utanför.)*

Tullius Cimber Store Caesar, det gäller min bror och hans orättvisa förvisning.

Caesar Vi har gått igenom detta förut, Tullius Cimber. Det finns ingen anledning att återkalla hans dom.

Decius Men det är ju ganska självklart att saken var otillräckligt bevisad. I rimlighetens namn borde han återkallas genast.

Caesar Bevisningen var tillfyllest.

Casca Vi kräver Metellius Cimbers återkomst!

Caesar Vad ni tjarar. Karlen var ju en skurk och gjorde sig omöjlig.

Cassius Inte alls. Han var oskyldig och offer för förtal och falsk vittnesbörd.

Caesar Cassius, nog om detta. Det finns ingen anledning till omprövning av fallet. Domen var laglig.

Decius Nåd för Metellius Cimber!

Flera (av de sammansvurna, flockas omkring Caesar) Nåd för Metellius Cimber!

Caesar Det var fasligt vilket väsen ni gör av en sådan sak. Domen står fast. Punkt slut. Nog nu om Metellius Cimber. Det finns andra viktigare ärenden. Seså, ur vägen! Andra har suppliker också.

Tullius (rycker togan ner från Caesars axlar)

Caesar (arg, reser sig) Detta är ju våld!

(Casca stöter till mot Caesars nacke.)

Caesar (griper hans hand med kniven) Vad gör du?

(Genast angrips han av alla de sammansvurna. De blir så frenetiska att de skadar varandra. Både Caesar och hans mördare badar i blod.)

Brutus (som den siste, uppträder med sin kniv riktad mot Caesars hjärta)

Caesar (ser honom och förstår att det är hopplöst) Även du, min Brutus? Fall då, Caesar, fall! *(drar togan över huvudet och sjunker ihop)*

(Fullständig kalabalik i senaten. Senatorerna flyr åt alla håll.)

Brutus Ingen fara, senatorer! Det är över nu!

Cassius Tyrannen är död! Leve republiken!

Antonius (förstår vad som hänt) Så det var därför du höll mig kvar här ute så länge.

(banar sig väg in till mördarna) Jag förstår att ni just har slaktat Julius Caesar. Var det nödvändigt?

Cassius Ja, det var nödvändigt.

Casca Även du hyllade Caesar som diktator och ville ge honom konungatronen. Vi kan inte ha några enväldets försvarare vid liv här.

Decius Vi måste döda honom också. Han kommer bara att motarbeta republiken och arbeta för tyranniet.

Brutus Håll! Allt vi ville var Julius Caesars död. Låt det inte gå längre. Ett enda mord till, och inbördeskriget är här, det sista vi vill ha. Låt Antonius vara, så länge han inte motsätter sig republiken.

Antonius Jag fogar mig efter de lagar och förordningar som gäller. Ni har makten och initiativet nu. Alltså följer jag er vilja.

Brutus Det är det bästa du kan göra, Antonius. Vi vill ingen annan romare något ont.

Antonius Vem Caesar än var så var han en människa och har han rätt till en anständig begravning.

Brutus Givetvis.

Antonius Jag anhåller om att få förrätta den offentligt.

Cassius Aldrig!
Antonius Utan pomp och ståt, bara som en helt vanlig mänsklig likfärd.
Brutus Jag ser inget ont i en sådan begäran, Cassius.
Cassius Han kan vända saken till ett folkuppror.
Antonius Några avskedsord vid hans bår och uppläsningen av hans testamente är allt vad jag begär.
Brutus Det är rimligt, Cassius. Det är mänskligt. Vi kan inte avslå en så mänsklig begäran.
Cassius Jag fruktar en argan list.
Casca Låt honom gråta över tyrannen offentligt, låt folket se vilken diktatorrövslickare han är och låt honom begrava honom, så är vi av med diktaturen sedan.
Cassius Jag tycker inte om det.
Brutus Det kan bli värre om vi förbjuder honom och Caesars lik smusslas ut bakvägen utan ceremonier. Låt såren och allt ont värka ut, Cassius, så kan vi sedan bygga en ny bättre värld med det förflutna undanstädat.
Antonius Det blir mitt sista offentliga framträdande. Sedan drar jag mig tillbaka.
Brutus Han är konsul, Cassius. Vi har inte rätt att vägra honom ett offentligt liktal över sin medkonsul.
Cassius Nåväl, för ordningens skull då. Men Antonius, vi måste varna dig. Du borde inte ha fått överleva Caesar, och ditt liv är i våra händer.
Antonius Jag följer ordningen.
Brutus Gör dina förberedelser, Antonius. Vi måste möta senaten. Cassius, återkalla den från dess vilda flykt och se till att ordningen upprätthålls. Vi måste lugna regeringen och övertyga den om att detta bara var en parentes.
Cassius Ja, Brutus. Livet fortsätter som vanligt. Egentligen har ingenting hänt.
Brutus Till arbetet, Cassius. (*klappar om honom, och alla går ut.*)
Decius (till några förskrämda tjänstemän) Se till att städa upp här. Det ser för jävligt ut. Och leverera liket åt den där tyranngråtaren Antonius, så att vi blir av med det. Senaten skall fungera som vanligt i morgon.

Scen 6.

Antonius Vänner! Romare! Ni ser här dold i denna svepning det massakrerade liket av Julius Caesar, Roms främste välgörare genom tiderna, som mer än någon annan utbrett Roms makt åt alla väderstreck och gjort det till vår tids enda världsmakt. Jag måste fråga er: förtjänade ett sådant storartat livsverk, en sådan välvilja och storsinhet, ett sådant bittert slut? (*rycker plötsligt undan svepningen och blottar Caesars oigenkännliga blodiga lik. Ett sus går genom mängden.*) Se här på alla dessa öppna knivsår tillfogade honom av hans egna betrodda vänner, praetorer och ediler, ämbetsinnehavare som han själv hjälpte fram i livet. Se här var Cascas dolk tog i nacken, se här Tullius Cimbers dolkstöt i underlivet, se här var Cassius slet upp hans lever, och se här hur den sista dolkstöten genomborrade hans hjärta genom hans egen son Brutus hand.
Cassius (avsides) Det går för långt. Vi måste stoppa honom.
Brutus Det går inte. Vi kan inte avbryta honom.
Cassius Det var just hans populistiska manipulation av folket jag var rädd för.
Antonius Inalles tjugosju dolkstötar mot Julius Caesars liv och hjärta! Men hans verk lever vidare! Jag har här hans testamente!
Flera Testamentet!
Andra Läs upp hans testamente!
Cassius Har du någon aning om vad det innehåller?

Brutus Nej.
Cassius Oförsiktigt, Brutus, oförsiktigt.
Antonius Till varje romersk medborgare testamenterar Julius Caesar en förmögenhet av sjuttiofem drakmer! Sjuttiofem drakmer, gott folk! Sjuttiofem drakmer! (*hänförd respons av folket*) Dessutom... (*folket larmar och börjar komma i upprorsstämning*) Dessutom ger han folket fri tillgång till hans parker på andra sidan Tibern, som därmed inrättas till folkparker..
(Folket jublar.)
röster Caesar var vår vän!
 Borde inte mördarna straffas?
 Mord är alltid mord.
 Ner med Caesars mördare!
 Ner med Caesars mördare! (*Folkstormen tilltar.*)
Cassius Nu är det färdigt. Han har vänt folket emot oss.
Brutus Vi får dra oss tillbaka och överlägga, Cassius. Aldrig trodde jag busen Antonius kunde vara så skicklig.
Cassius En populist kan förleda en folkmassa till vilken dårskap som helst.
(De drar sig tillbaka.)
Antonius Och skall då en sådan hjälte, en sådan folkvälgörare, en sådan storsinnetens högsta inkarnation få lämna oss på detta sätt, massakrerad av sina bästa vänner och betrodde följeslagare, genom tjugosju hjärtesår tillfogade honom av kolleger och lärjungar vilkas välgörare han var, och skall detta få passera ostraffat utan att mördarna ens blir åtalade?
Folket (rungande) Nej!
Röster Vi får inte låta detta passera!
 Ge oss namnen på de sammansvurna!
 Vi ska bränna deras hus!
 Ner med mördarna!
 Julius Caesar var vår välgörare!
 Inte bara vår! Hela Roms!
(Folket börjar löpa amok.)
 Där är Cinna, en av de sammansvurna!
 Lyncha honom genast!
Cinna Jag är oskyldig! Jag är inte den Cinna ni tror! Jag är poet!
Röster Slit sönder honom!
(De sliter sönder honom.)
Röster Idioter! Det var inte alls den Cinna! Jag kände honom. Han var verkligen poet. Det var en annan Cinna som hörde till mördarna.
 Fel man.
 Nåväl, låt oss ta rätt nästa gång.
(Folket drar ut i full kravallbärsärkargångsfeber.)
Antonius Jag har väckt dem. Låt dem nu rasa och sprida ett nytt inbördeskrig över hela Rom, så att vi kan ta makten sedan. Octavianus är på väg hit från Spanien. Med Julius Caesars arvinge på plats har Brutus och Cassius inget mer att komma med, och den tomma republiken kan definitivt hälsa hem.

Scen 7.

Lepidus Försök nu komma överens, mina herrar. Tänk på att hela Rom beror av oss och vad vi beslutar. Om vi inte kan komma överens är det lika bra att ge över åt Brutus och Cassius direkt.
Antonius Aldrig i livet! Du talar som du har förstånd till, din gamla lerstövel.

Octavianus Sakta i backarna, Antonius. Lepidus har rätt. Om vi inte kan komma överens är det ingen idé vi kastar in Rom i något inbördeskrig. Men vi måste komma på det klara med vem det är som bestämmer här. Kom ihåg att det är jag, och ingen annan, som är Julius Caesars universalarvinge.

Antonius Du talar som du har förstånd till, din struntspoling. Du är bara tjugo år. Vad vet du om armén? Vad kan du om krigföring? Du har ju nätt och jämnt fjun på din haka.

Lepidus Octavianus har rätt, Antonius. Han har pengarna. Även om du har bättre grepp om armén är det pengarna som räknas. Det var klokt av dig, Octavianus, att du genast betalade ut Julius Caesars arv på sjuttiofem drakmer till varje romersk medborgare. Därmed har du köpt hela Rom och vunnit dess bevågenhet.

Octavianus Det var min morbrors politiska försynthet och snille som bar förtjänsten för det.

Lepidus Men ditt största genidrag var att vinna Cicero för din sak.

Antonius Cicero! En av de främsta konspiratörerna! Han måste dö.

Octavianus Ta det lugnt, Antonius.

Antonius Han ligger ju bakom varenda komplott i hela Roms historia sedan Catilinas dagar!

Lepidus Det var han som sprängde den komplotten.

Octavianus Lugna ner er. Vi måste komma överens. Annars har vi ingen armé.

Antonius Det är jag som måste anföras armén. Det är bara jag som har erfarenheten och kompetensen.

Lepidus Jag är betydligt äldre som general än du, Antonius.

Octavianus Armén betalas av mig, alltså bestämmer jag, eller annars har ingen av er någon arme. En betydligt viktigare fråga är hur långt Brutus och Cassius har kommit med sina rustningar.

Antonius De lämnade Italien utan ett öre på fickan. De har ingen chans.

Lepidus Tvärtom. Hela Asien har samlat sig kring dem. Cassius är en utmärkt härförare, och Brutus förhandlar sig klokt och diplomatiskt till ständigt större underlag.

Octavianus Jag hörde att han var döende i Illyrien.

Lepidus Han var sjuk men klarade sig. Han är inte van vid hårda fälttåg i snö och kyla.

Octavianus Alltså har vi en verklig fiende att räkna med?

Lepidus Jag fruktar till och med att Brutus och Cassius sammantagna styrkor kan överträffa våra. Men än så länge har de inte förenat sig. De har inte setts sedan de övergav Italien.

Antonius Det blir en enkel match. Vi tar först den ena och sen den andra.

Lepidus Det vore önskvärt, men jag fruktar att de kommer att gå samman.

Octavianus Fullskaligt inbördeskrig alltså?

Lepidus Det ser inte bättre ut.

Scen 8.

Brutus (till tjänaren) Kom ihåg, ingen får släppas in medan jag och Cassius konfererar.

Tjänaren Ja, herre.

Brutus (ensam) Vi har våra misshälligheter men står ändå starkare tillsammans genom vår rättfärdiga sak än vad två generaler någonsin gjort i Roms historia. Måtte vi bara komma överens och skiljas som vänner. Annars faller republiken, och det blir då för alltid. (*Cassius kommer in.*)

Brutus Välkommen, Cassius, broder. (*omfamnar och kysser honom*)

Cassius Din falskhet tycks inte känna några gränser. Är det inte nog med att du utplundrat mig och bedragit mig?

Brutus Du gav efter, Cassius. Jag bad dig om mera än du gav mig.

Cassius Du har ingen ekonomi, Brutus. Jag har slavat och gnidit för att få pengarna att räcka till utan klagomål från soldaterna, medan du bara slösar och ödslar...

Brutus Annars hade vi inte haft någon flotta.

Cassius Jag vet, men våra resurser är begränsade! Vi hade ingenting när vi tvingades lämna Italien. Med nöd lyckades vi stampa fram den ena armén efter den andra, men ännu värre var det att få pengar till dess lön. Och så bara förskingrar du utan vidare som om vi hade hela Julius Caesars arv att tillgå!

Brutus Vi måste satsa för att kunna vinna, och min strategi har gett resultat. Vår sammanslagna armé är starkare än Antonius, Lepidus och Octavianus tillsammans. Dessutom har Octavianus drivit ut Antonius från Italien, så han är ensam herre nu med den gamle Lepidus.

Cassius Det var goda nyheter. Så Antonius är ur leken?

Brutus Inte helt. Han konspirerar fortfarande och kräver dödslistor.

Cassius Dödslistor?

Brutus Kända senatorer och ledande politiker som måste likvideras för att behaga Antonius. Vi krävde bara ett offer, men Antonius och Octavianus dödslista upptar två hundra namn, bland andra Cicero.

Cassius Cicero? Men han har ju tagit ställning för Octavianus?

Brutus Ja, och det blir hans undergång. Antonius är hans dödsfiende, men Octavianus omfattar han med en rörande naiv tillförsikt fastän de båda står för diktaturen. Jag fruktar att Cicero blivit senil.

Cassius I så fall kan inget rädda honom.

Brutus Åtminstone inte från Antonius.

Cassius Vilket eländigt hundkoppel vi har att bekämpa, blodtörstiga maktgalna hänsynslösa mördare allihop, och sådana måste vi filosofer och frihetskämpar besudla våra svärd med.

Brutus Vi kan bara vinna om vi kommer överens.

Cassius Naturligtvis måste vi komma överens, allt hänger ju på det, men ändå tror jag det är bättre att var och en av oss kommenderar sin egen armé.

Brutus Som du vill.

Cassius Överens?

Brutus Självfallet.

Cassius Då skall vi segra. Och även om vi förlorar skall vi segra, ty vi hade rätt.

Brutus Det är viktigare att ha rätt än att få rätt.

Cassius Precis. Då har man något att dö för.

Brutus Vi skiljs som vänner?

Cassius Bättre vänner än någonsin.

Brutus Ge mig din hand, Cassius.

Cassius Och din.

(*De skakar hand.*)

Favonius (bryter in) Sluta upp att träta och väx upp någon gång! (*Cassius skrattar.*)

Cassius Vem släppte in en sådan gök?

Brutus Favonius! Hur kom du in?

Favonius Jag propsade på att bli insläppt. Här står ni ju bara och träter och kommer ingenstans.

Cassius Fel. Vi har just försonats.

Favonius Det var på tiden.

Brutus Kom. Nu är det dags för supé. Vi har konfererat färdigt, och nu är det bara att slappna av.

Favonius Jag är hungrig.

Cassius Kom, Favonius, din oförsämde narr.

Brutus Gå före ni. Jag kommer strax.

(Cassius går med Favonius.)

Mörkrets timme har slagit, och den svarta månen har dolt sig från himmelen. Ett gastkramande mörker omger mig, som förebådar någonting fasansfullt. Mina vänner har gått, men jag orkar inte just nu med ytligt glam och stim. Alltför mycket står på spel. Cassius och jag har i vår frånvaro dömts till döden för mordet på Julius Caesar tillsammans med våra sammansvurna, och romare har gråtit över domen. De som ertappas med att gråta över oss blir avrättade för sina sympatier. Det är diktaturens verkliga ansikte: urskiljningslöst mördande utan rätt för struntsaker, som när Cinna lynchades av Antonius pöbel bara för att han hade samma namn som en av de våra. Ja, vad är det? *(Någon rör sig i skuggorna.)* Är det någon där? *(tystnad)* Jag ser så dåligt. Allt detta nattvak har fördärvat mina ögon. Vem där?

Julius Caesar Det är bara jag.

Brutus Är du en vålnad eller levande? Vad vill du mig?

Caesar Du slipper mig inte, Brutus. Jag är din onda genius, desto ondare för att du avbröt mitt liv. Vi skall träffas igen vid Filippi. *(drar sig undan)*

Brutus Vänta! Stanna! Borta. Cassius! Favonius! *(rusar till tälldörren där han träffar på pojken)* Har någon passerat in här eller ut?

Tjänaren Absolut ingen utom Cassius och Favonius.

Brutus Och har du inte hört något?

Tjänaren Bara era vanliga suckar och ångestfulla veklaganden.

Brutus Här kom och gick en vålnad.

Tjänaren Ni har vakat för mycket, herre.

Cassius (kommer) Vad är det, Brutus? Något attentat?

Brutus Nej, bara ett besök från andra sidan.

Tjänaren Han har vakat för mycket.

Cassius Naturligtvis. Säg inte att det var Julius Caesar.

Brutus Jo, det var det.

Cassius (omfattar honom) Kom, broder. Vad du behöver är en bit mat och lite vin att skölja ner den med, så sover du gott sedan.

Brutus Jag sover aldrig gott mera.

Cassius Kom igen, Brutus. *(går ut med Brutus)*

Tjänaren (stannar kvar och söker omkring sig efter vålnader under bord, under sängen, bakom förhängen m.m. men hittar ingenting, slår sig ner och suckar.)

Scen 9.

Antonius Jag måste insistera. Jag måste ha Ciceros huvud på ett fat.

Octavianus Varför hatar du honom så gränslöst?

Antonius Han har skrivit och framfört orationer emot mig!

Octavianus Och därför vill du mörda honom och skända hans lik?

Antonius Ja!

Lepidus Mina herrar, eftervärlden kommer att fyllas av avsky inför vårt schackrande med våra anhörigas och vänners liv.

Antonius Ge upp Cicero, Octavianus. Han är emot oss och vill återupprätta republiken. Han är bara i vägen.

Octavianus På ett villkor. Att du ger mig din onkel Lucius Caesar.

Antonius Min släkting!

Octavianus Cicero har varit som en onkel för mig.
Antonius Nåväl. Det finns andra släktingar. Och du måste offra din bror Paulus, Lepidus. Vi kan inte ha honom kvar i faggorna efter inbördeskriget.
Lepidus Jag tror jag kan förmå honom att ta sitt eget liv.
Octavianus Det vore det bästa. Då har vi klarat de svåraste fallen. Jag offerar Cicero, Antonius offerar sin onkel, och Lepidus offerar sin bror. De övriga tre hundra blir en enkel match.
Antonius Det är bara att gå hem till dem om natten och skära struparna av dem.
Lepidus Jag är rädd att Rom aldrig mer kommer att bli sig likt efter detta.
Antonius Det är inte heller meningen, Lepidus. Vi bygger ett nytt tusenårigt imperium grundat på en stabil ofelbar diktatur, som aldrig mer skall kunna tillåta några mord på Roms högsta ledare.

Scen 10. Före slaget vid Filippi.

Brutus Så här långt har vi kommit, Cassius. Idag står slaget som avgör Roms och vårt öde. Vi kan inte uppskjuta det längre. Ingen vet hur det kommer att avlöpa. Vi kan båda mycket väl stupa och bli slagna med Roms sista republikanska armé, eller vi kan segra och överleva för att kunna bygga ett nytt bättre Rom med säkrare demokrati.
Cassius Det är det senare vi måste leva för.
Brutus Ändå ville jag passa på innan och fråga dig vad du har för inställning till döden.
Cassius Du menar, om det värsta skulle hända?
Brutus Ja.
Cassius Om vi förlorar vill jag inget hellre än stupa i strid.
Brutus Och om vi förlorar och överlever?
Cassius Det vore det värsta av allt.
Brutus Jag brukade fördöma Cato för hans självmord, men inför den aktuella situationen har jag tänkt om. Det vore berättigat att ta sitt liv om det enda alternativet vore slaveri eller fortsatt liv under oacceptabla omständigheter. Jag har förlåtit Cato och tror mig nu förstå döden så väl att jag kan omfatta den som en befrielse om det ville sig riktigt illa. Ja, som en triumf och seger i brist på andra.
Cassius Vi har kämpat väl, Brutus, för en rättvis sak och äger bara att löpa linan ut. Går det så går det. Om vi vinner har vi räddat Rom. Om vi förlorar kommer Roms demokrati att gå i graven för kanske tusen år framåt, men då har vi ändå segrat, då vi gjorde vad vi kunde och vägrade ge upp.
Brutus Vi har hållit vår fana högt sedan den femtonde mars och aldrig svikit våra ideal. Där har vi vår ära som kommer att bestå längre än det romerska imperiet.
Cassius Om vår moral är så intakt och orubblig i sin självklarhet, vad har vi väl då att frukta? Vi vinner antingen seger eller befrielse, och egentligen spelar det ingen roll vilket, ty vi har gjort ett bra jobb och inte mer än våra plikter mot Rom.
Brutus Så låt oss rida ut mot den avgörande striden, Cassius, och skiljas som vänner.
Cassius För evigt.
Brutus För evigt.

(De omfattar varandras händer och skiljs.)

Scen 11.

Brutus Ge mig en full rapport, Casca.
Casca Octavianus är i grunden slagen av dig, han var sjuk i sitt tält när du angrep, och hela hans läger och tross förstördes.
Brutus Det är inte allt.
Casca Nej, tyvärr.
Brutus Säg mig det värsta.
Casca Cassius är död.
Brutus I strid?
Casca Nej, tyvärr inte. Han besegrades av Antonius, men på grund av den stora förvirringen i slaget kunde han inte hålla sig informerad. Efter slaget skickade han Titinius för att ta reda på om en arméspillra var Antonius eller hans egna. När Titinius kom fram blev han kringränd, och det såg ut som om han blev tillfångatagen. Då gav Cassius slaget förlorat och tog sitt liv.
Brutus Och var det då inte fienden?
Casca Nej. Det var det som var det tragiska. Vid Titinius ankomst blev han jublande mottagen av vänner. Cassius drog felaktiga slutsatser. När Titinius glädjestrålade kom tillbaka var Cassius död.
Brutus Stackars Cassius. Han var den siste och rejälaste romaren. Rom kommer aldrig mer att ha utrymme för en man av hans like. Det betyder att jag står ensam utan stöd mot Antonius och Octavianus. Ack, Cassius, vilket fatalt ögonblick för att bestämma sig för att hoppa av för tidigt! Och ingenting nytt om min flotta?
Casca Ingenting.
Brutus Vi har ingen strategisk chans mot Antonius och Octavianus, även om vi fortfarande nästan är jämnstarka. Jag har förlorat sex tusen män och Octavianus dubbelt så många, men Antonius har förintat Cassius armé. Vi kan slåss till sista man. Det är allt vi kan göra. Skall jag då göra mig skyldig till detta meningslösa fortsatta blodbad? Jag som hatade kriget och våldet mest av allt och älskade filosofin mer än politiken? Nej, det kan jag inte. Jag ger er fria.
Casca Vad menar du?
Brutus Låt dem som har klarat sig var och en dra hem till sitt. Låt utdela ett tusen drakmer till var och en. Ingen skall behöva dra sig ut ur detta korståg för demokratin utan lön.
Casca Ger du upp?
Brutus Aldrig. Vänner, minns mina avskedsord, som samtidigt torde gälla som Cassius. Vi hade samma tankar mot slutet. Min största belöning för allt vad jag försökt göra är att alla mina män förblivit mig trogna. Om jag hyser någon bitterhet gentemot mitt öde så är det för mitt lands skull. Jag betraktar mig som vida lyckligare än våra besegrare, inte bara i perspektiv mot vad som har varit men även i denna nuvarande situation, som endast ytligt sett är hopplös. Jag lämnar efter mig ett ofläckat rykte av dygd och heder, som besegrarna med all sin makt och rikedom aldrig kommer att kunna komma i närheten av. Inför framtiden, eftervärlden och alla tider som skall komma tvekar jag inte med att kungöra, att de utgjorde ett vilsefört, maktberusat och fåfängt släkte, som förstörde allt vad de kunde av heder och dygd för att lägga beslag på en makt till vilken de inte hade någon rätt. Minns mig och Cassius, att vi stod uppräta inför evigheten och obrutna av det barbari som förvandlade Rom till en monsterstat av förryckt maktgirighet och diktatoriskt godtycke som ständigt bara kommer att urarta till värre grymhet. Farväl, mina vänner. Jag entledigar er alla.
Casca Tack, Brutus, broder, hjälte, frihetens siste försvarare.
Brutus Jag gjorde bara min plikt. Gå nu. (*Casca går efter de andra inte helt utan rörelse.*)
Strato, ditt svärd.

Strato Vad tänker du göra?

Brutus Lura besegrarna på deras vinst. Jag försvinner, *Strato*, och lämnar *Octavianus* och *Antoni*us åt att fortsätta inbördeskriget själva mot varandra. Två maktberusade skurkar kan aldrig hålla sams.

Strato Själv mord? Som *Cato*?

Brutus Det går snabbt och gör inte ont. Vänd dig bort om du inte tycker om det.

Strato Nej, *Brutus*! (*flyr förtvivelad*)

Brutus (ensam) Mina sista tankar går till dig, *Porcia*. Jag beklagar att resan jag tog med dig på blev av oangenämaste slag, men din tapperhet rekommenderar även dig åt evigheten. Kanske ses vi någon gång igen i en annan bättre evighet. Åtminstone ser jag hjärtligt fram emot den befrielse som skall återförena mig med dig nu. Jag tvekade aldrig, *Porcia*, och inte du heller. Ditt och *Catos* och *Ciceros* exempel blev mitt, och om det är något jag är stolt över i livet så är det det. (*stöter svärdet hårt i sig och dör genast.*)

*Antoni*us (*kommer in med krigare och även Octavianus*) Vi har alltså vunnit?

Octavianus Tveklöst. *Cassius* är i grunden besegrad, och hans avskurna huvud tillhör våra troféer. Och här ser det inte bättre ut än att även *Brutus* bitit i gräset.

*Antoni*us Tur att han aldrig fick veta att din flotta blev besegrad av hans. Annars hade han väntat med att leverera batalj.

Octavianus Och *Cassius* begick själv mord i onödan utan att ana att en del av hans armé var räddad.

*Antoni*us De är alla fångna nu.

Octavianus Detta är en tragedi, *Antoni*us. Men åtminstone är inbördeskriget över.

*Antoni*us Tror du det? *Kleopatra* av *Egypten* understödde *Cassius*, och det finns ett antal kvar av hans arméer i *Syrien*. Inbördeskriget är inte över för att *Pompejus* och *Caesar*, *Cicero*, *Brutus* och *Cassius* är döda. Det har pågått så länge vi har levt, *Octavianus*, och du har bara sett början på det.

Octavianus Sköt du om *Kleopatra* och *Asien*, så sköter jag om *Rom*.

*Antoni*us Finns det några romerska medborgare kvar efter alla våra dödslistor?

Octavianus Alltid finns det några.

*Antoni*us Jag är rädd, att om det så bara fanns två, så skulle de börja slåss om makten.

Octavianus Det blir alltid en kvar till slut.

*Antoni*us Och han måste sluta som världens ensammaste och olyckligaste människa. Jag vill inte sluta som ett sådant beläte, *Octavianus*.

Octavianus Ingen har bett dig. (*går*)

*Antoni*us Se till att *Cassius* och *Brutus* gives alla hedersbevisningar inför deras begravningar. De var trots allt romare.

(*Man tar hand om Brutus.*)

Det är över, och ändå önskar jag att detta var gjort. *Octavianus* blir en obehaglig maktfaktor att ha att göra med. Nåväl, om han vill bråka med mig skall jag samla hela *Asien* emot honom. Krig är ju det enda vi maktmänniskor kan.

(*Brutus bäres ut. Alla avtågar och Antoni*us sist av alla.)